

Katılımcı Bütçeleme Sistemi Ve Kırıkkale Halkına Yönelik Bir Araştırma¹

Participatory Budgeting And A Research On The Kırıkkale Community

Rabia Selinay GÜRBÜZ * Eda YEŞİL BALIKÇIOĞLU **

Makale Geliş Tarihi / Received :12.04.2021
Makale Kabul Tarihi / Accepted :23.05.2021

ÖZET

Küreselleşme ve bilgi teknolojileri sonucu bireylerin topluma karşı bilinç düzeyleri de artmıştır. Bilinçlenen bireyler toplumda söz sahibi olmayı, yaşadığı bölge ile ilgili karar vermeyi istemiştir. Vatandaşların bölgeleri hakkında daha hızlı karar verme istekleri, yönetimdeki kişilere daha hızlı ulaşabilme ihtiyaçları yerelleşmeye ihtiyacı artırmıştır. Yerelleşmeyle birlikte bireylerin karar alırken söz sahibi olma isteği katılımcılık kavramının uygulanmaya başlamasını sağlamıştır. Vatandaşların bölge ile ilgili istek ve ihtiyaçlarında belediyelerin ayıracağı bütçelerin şekillenmesi katılımcı bütçeleme sistemi ile tanışmamızı sağlamıştır. Çalışmanın amacı katılımcı bütçeleme sistemini tanıtmak, dünya ülkeleri ile birlikte ülkemizde uygulanabildiğini göstermektir. Kırıkkale ili halkına yönelik yaptığımız analizimizin sonucunda katılımcı bütçelemeye yönelik farkındalığın olup olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kavramlar: *Mali yerelleşme, Katılımcı Bütçe, Anket yöntemi*

ABSTRACT

Due to globalization and information technology individuals conscious ness levels arerisen. Aware individuals wanted to have a right in the society and to make decisions about their region. The desire of citizens to make faster decisions about their regions and their need to reach people in the administration faster has created the concept of local administration. Individuals' desire to have a right has made the concept of participation started to be applied. Shaping the budgets to be allocated by the municipalities for the requests and needs of the citizens regarding the region has enabled us to meet the participatory budgetingsystem. The aim of the study is to introduce the participatory budgeting system and show that it can be applied in our country together with the world countries. As a result of our analysis for the people of Kırıkkale province, it was determined whether there is awareness for participatory budgeting.

Keywords: *Fiscal Decentralization, Participatory Survey Method.Budget*

¹Bu çalışma yayınlanmamış yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

* Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Bölümü Doktora Öğrencisi, selinagurbuz0@hotmail.com, **ORCID No:** 0000-0001-7640-7278

** Kırıkkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü Öğretim Üyesi, edabalikcioglu@kku.edu.tr, **ORCID No:**0000-0002-2525-6745

GİRİŞ

Porto Alegre’de 1989 yılında uygulanmaya başlanan katılımcı bütçeleme uygulaması, demokrasi için atılan önemli bir adımdır. Orijinal ismi “Orçomento Participativo” olan katılımcı bütçeleme sistemi Brezilya’da 1980’li senelerde uygulanması için görüşler bildirilmesine rağmen o zaman yönetimde olan “Halk Partisi” bu düşüncüyü sürekli reddetmiştir. Halk Partisi’nin bu görüşünün aksine 1989 yılında iktidara gelen İşçi Partisi’nin en önemli amacı halkı katılımcılığa teşvik etmek olmuştur. Bu nedenle İşçi Partisi’nin yönetime geldiği ilk sene aldığı karar ile katılımcı bütçeleme sistemine geçilmiştir.

Katılımcı bütçeleme kelimesinin kökeninde var olan “Katılım” kavramı, sistemi demokratik bir unsura çevirmektedir. Katılım kelimesinin sistemi demokratik bir unsura çevirmesinin sebebi, vatandaşların bütçenin kararlaştırma sürecine katılmasıdır. Katılımcı bütçeleme sisteminde yerel bölgenin vatandaşı önemli bir karar alma mekanizmasıdır. Porto Alegre’de başlayan katılımcı bütçeleme sistemi çevresindeki bölgeleri de zamanla etkilemiştir. Katılımcı bütçeleme sisteminden etkilenen yerel yönetimler, vatandaşları ile etkileşim halinde olmaları sayesinde hizmet önceliklerine karar vermeleri kolay olmaktadır.

Birçok ülkede uygulanan katılımcı bütçeleme sistemi, uygulama yönünden bazı farklılıklar göstermesine rağmen sonuç aynıdır. Belediyenin halka önem verdiğini göstermesi, belediyenin aldığı kararlarda vatandaşı ile birlikte işbirliği yapması sistemin en önemli sonuçlarından. Katılımcı bütçe sistemini uygulayan yerel yönetimlerin vatandaşına karşı şeffaf olması, hesap verilebilirlik ilkesinin en iyi şekilde uygulayabiliyor olması bireylerin belediyeye güvenmesini sağlamaktadır.

Buradan hareketle çalışmada öncelikle yerel yönetimler ve mali yerelleşme kavramı açıklanmaktadır. Ardından katılımcı bütçeleme tarihsel gelişimiyle birlikte tanıtılmaktadır. Katılımcı bütçeleme sisteminin ortaya çıkması ile birlikte uygulamanın özelliklerini takip eden kısımda katılımcı bütçelemenin doğduğu yer olan Porto Alegre’den bahsedilmektedir. Katılımcı bütçeleme Porto Alegre dışında başka bölgelerde de uygulanmaktadır. Dünyanın giderek küreselleşmesi ve ülkelerin birbirleri ile etkileşim halinde olmaları katılımcı bütçelemenin diğer ülkelerde duyulmasını, merak oluşmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda çalışmada Kırıkkale halkında katılımcı bütçelemenin farkındalığının tespitine dair anket uygulanmıştır. Anket çalışmasının amacı, katılımcı bütçelemenin uygulanmadığı bir yerel yönetim bölgesinde halkın bu sisteme karşı bakış açısını tespit etmektir.

Katılımcıların demografik bilgilerine dayanarak hangi özelliklerin sistemin farkındalığı için önemli olup olmadığının analizi yapılmıştır. SPSS Programı ile yapılan analizde Kırıkkale Belediye’sinde yaşayan vatandaşların farkındalığına dair bilgiler verilmektedir.

1.MALİ YERELLEŞME

Merkezi yönetimin kendisine ait olan sorumluluklarını daha verimli bir şekilde yönetilebileceği olgusu ile kendine ait görevlerini yerel yönetimlere devretmesine yerelleşme denilmektedir (Varcan, 2013, s. 4). Yerel bölgede yaşayan vatandaşların sorunlarını ve isteklerini daha rahat bir şekilde dile getirebileceği yönetim yerel yönetimlerin baskın olduğu sistemdir (Gelekçi, 2005, s. 268- 272).

Merkezi idarenin sorumluluğunda olan gelir ve harcama kalemlerinin yerel yönetimin sorumluluğuna devredilmesine “Mali Yerelleşme” denilmektedir (Karabacak ve Karabacak, 2014, s. 252). Mali yetkinin, merkezi yönetimden alınıp yerel yönetim iradesine verilmesi mali yerelleşme olarak tanımlanmıştır. Mali yönde alınacak olan kararların tüm ülke geneline göre alınması yerine her bir yerel yönetimin kendi iradeleri ve sorumlulukları kapsamında mali yönde uygulamaların yapılması mali yerelleşmenin temel özelliğidir (İpek, 2010: 34).

Mali yerelleşmenin uygulanmasına dair iki farklı teori ortaya çıkmıştır. Bu teoriler; Birinci Kuşak Teoriler ve İkinci Kuşak Teorilerdir (Yılmaz, Emil ve Kerimoğlu, 2017, s. 57-66).

Birinci kuşak teoriler yerelleşmenin etkinliğini savunurken, ikinci kuşak teoriler bilgiye dayalı bir eksiklik olduğunu ve hükümetlerin faydalarını maksimize etmek için aşırı yerelleşme sonucu etkinsizliğe ulaşabileceklerini savunmaktadırlar.

2.KATILIMCI BÜTÇELEME

Katılımcı bütçeleme, hükümetlerin devletin bütçesi ile ilgili alacağı kararlarda toplumda yaşayan bireyleri karar alma sürecine dahil ettiği bir yaklaşım türüdür. Bu bütçeleme anlayışında bütçe ile ilgili alınacak kararlarda sadece halkın kararlarına başvurulması değildir. Bu sürece sivil toplum kuruluşlarının ve hükümetin de dahil olacağını, böylece daha verimli daha sağlıklı sonuçlara ulaşabileceklerini savunmaktadır. Katılımcı bütçeleme uygulamasını savunan yerel yönetimlerin amacı bütçeleme sürecinde şeffaflığı sağlamaktır. Hükümetin içinde oluşabilecek yozlaşmaları en aza indirmek de katılımcı bütçeleme sistemi ile oluşacaktır (Gergerlioğlu ve Dibo, 2017, s. 1143).

Halkın katılımı ve beyan ettiği düşünceleri ile yerel yönetim bütçesinin belirlendiği katılımcı bütçeleme uygulamasında, vatandaşlar kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığını gözleme fırsatına erişmektedir. Bu uygulamanın bir özelliği de gelir düzeyi düşük olan ve politik açıdan dışlanmış kesimlerin de bütçe konusunda söz sahibi olmasını sağlamaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan çoğu ülkede uygulanan katılımcı bütçeleme şeffaflığın ve yetkililerin hesap verilebilirliğinin uygulamada daha çok artması için önemli bir sistemdir. Yerel yönetimdeki halkın da dahil olduğu katılımcı bütçeleme sisteminde, hükümetin harcamalarını nereye, nasıl yapılacağı herkes tarafından bilinmiş olacaktır (Çakır ve Kayalıdere, 2018, s. 943).

Katılımcı bütçeleme, vatandaşın, politikacıların ve hükümetin düşüncelerini genel anlamıyla kapsayan bir bütçe anlayışı olması nedeni ile hem vatandaşın devlete olan güveninde bir artışın olması hem de devletin hesap verilebilirliği açısından önemli bir uygulamadır.

2.1.Katılımcı Bütçelemenin Tarihsel Gelişimi

Katılımcı bütçeleme yönelik çalışmalar 1985 yılında yolsuzluk, rüşvet gibi sorunların çözümü için bu sisteme ihtiyaç duyulmuştur. Katılımcı bütçelemenin dünyadaki ilk uygulamalarına baktığımız zaman Brezilya'nın Porto Alegre şehrinde 1989 yılında uygulanmıştır (Özen, Yaş ve Demirhan, 2016, s. 1298).

Brezilya Demokratik Halk Partisi'nin 1970 ve 1980'li yıllarda katılımcı bütçeleme önerilerine karşı çıkmasına rağmen 1988 yılında iktidara gelen Brezilya İşçi Partisi katılımcı bütçelemeye yönelik ilk çalışmalarını başlatmıştır (Yalçın, 2015, s. 317, 318).

1988 yılında Brezilya İşçi Partisi'nin iktidara gelmesi ile demokratik katılımı benimsemesi bu uygulama hakkındaki çalışmaların yapılmasına hız kazandırmıştır. Porto Alegre'de ilk uygulamalarını gördüğümüz katılımcı bütçelemenin, 1990 ve 2004 yılları arasında Brezilya'da zamanla ilerlemiş, birçok yerel yönetim bölgesinde uygulamaya geçilmiştir (Yalçın, 2015, s. 317, 318).

1964-1988 yılları arasında askeri diktatörlük hareketi sırasında kurulmuş olan İşçi Partisi 1988 yılında seçimleri kazanmıştır. İşçi Partisi seçim kampanyasını, demokratik katılım ve kamu kaynaklarının düşük gelirli insanlar için harcanması gerektiği üzerine oluşturmuştur (Taş, 2018, s. 31,32). Bu seçim kampanyaları ile birlikte kazanan parti, katılımcı bütçeleme uygulamasını vatandaşlara yardım aracı olarak sunmuştur. Katılımcı bütçeleme, Brezilya'da daha yaygın bir hale gelmiştir. Askeri diktatörlüğün tam tersi olan demokratik katılım vatandaşlar için ön planda tutulup bu anlayış benimsenmiş ve yayılmaya başlamıştır (Taş, 2018, s. 31,32).

1989 yılında Brezilya'nın Porto Alegre kentinde şehre yeni bir kavram getirilmiştir. Radikal bir deney niteliğinde olan katılımcı bütçeleme kavramı, dünyada yeni bir demokrasi kavramı getirmiştir. Katılımı ve adaleti bulduran "Katılımcı Bütçeleme" vatandaşların isteklerine cevap vermiştir (Pape ve Lerner, 2016, s. 1).

Katılımcı demokrasiye dayanan yerel yönetimin bilinen ve uygulanan en başarılı deneyi katılımcı bütçelemedir. 1989 senesinde İşçi Partisi yerel seçimleri kazandığında bu uygulama vatandaşlara tanıtılmıştır (Aragones ve Pages, 2009, s. 57).

Brezilya'da katılımcı bütçelemenin doğmasının sebeplerine baktığımız zaman Brezilya'daki askeri diktatörlükten dolayı yorulan vatandaşların bir çözüm arayışına girmiş olması, yine bu diktatörlükten dolayı halkın dışlanması, yolsuzlukların meydana gelmesi ve oluşan ekonomil durgunluklar bu bütçelemenin doğmasına neden olmuştur. İşçi Partisi'nin 1988 senesinde seçimleri kazanması halkın rahatlamasına sebep olmuştur (Wampler, 2012, s. 1,2).

2.2.Katılımcı Bütçeleme Sistemindeki Unsurlar

Katılımcı bütçeleme uygulamasında sürecin iyi bir şekilde uygulanabilmesi için öncelikle vatandaşların seçimi ile başa gelen hükümetin, yöneticilerin davranışlarının vatandaş odaklı olması gereklidir. Aynı zamanda adaletli ve ileri görüşlü bakış açılarının da gelişmiş olması gerekmektedir. Katılımcı bütçeleme uygulaması pasif bir yapıya sahip olan vatandaşın daha aktif bir konuma gelmesini bu süreçte sağlamaktadır. Katılımcı bütçeleme sürecinde vatandaşın daha etkin bir şekilde katılımını sağlayan bazı unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar; vatandaşın bulunduğu çevrenin yapısı, sürecin işleyiş şekli, yapılan toplantıların biçimi ve katılımcılar, katılımcıların bütçe tekliflerini görüşmek ve görüş bildirmek için toplandığı zaman bütçe tekliflerinin güvenilir, tartışılabilir bir ortamda yapılabilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Ulugöl, 2018, s. 39-41).

Bütçeleme sürecine vatandaş odaklı yaptığımız zaman göze almamız gereken unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar vatandaşların tutumlarını, katılımlarını belirleyen değişkenlerdir. Değişkenler aşağıdaki gibi açıklanabilir (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2014, s. 3-4);

- Çevre: Vatandaşın bulunduğu ortamın politik kültür yapısı, demografik durumu, etnik farklılıklar, hükümetin yapısı, bütçeleme yapılacak olan ortamda vatandaşı etkileyen

önemli unsurlardan biridir. Vatandaş yaşadığı, bulunduğu ortama göre bütçe toplantılarında önerilerde bulunup, görüş bildirebilir.

- Süreç: Belirli bir sürece bağlı şekilde ilerleyen katılımcı bütçeleme anlayışı, sürecin düzgün bir şekilde ilerlemesi, belirli bir düzenin içerisinde ilerleyebilmesi vatandaşların katılımcı bütçeleme sürecine katılmasında önemli etkenlerdendir.
- İşleyiş: Katılımcı bütçeleme sürecinin işleyişinde, toplantıların vatandaş ile beraber halka açık bir şekilde yapılabilmesi, komitelerin oluşturulması, anketler yardımı ile halkın ne istediğinin önemsenip bildirilmesi vatandaşların katılımcı bütçeleme uygulamasına güvenmesine ve bu işleyişe katılmasını sağlamaktadır.
- Amaç ve Sonuç: Katılımcı bütçeleme uygulamasının yapılmasında belirli amaçlar bulunmaktadır. Bu amaçlara bakıldığı zaman, çıkarıcılığın, vatandaşın isteklerinin göz ardı edilmesi gibi sebepler söylenebilir. Uygulamadan istenilen sonuç hükümet ve yöneticiler ile birlikte alınmış vatandaş odaklı kaynak tahsisidir.

Tablo 1: Katılımcı bütçeleme sürecindeki aktörler

Mahalli İdareler	Geri kalmış mahallilerin kaynak tahsisinden ve yatırımlardan daha çok faydalanmasını sağlamaktır.
Vatandaşlar	Vatandaş sadece seçim zamanlarında değil, bütçeleme zamanında da söz hakkına sahip olabilmektedir. Meydana gelen problemlerin çözümünde çözüm üretebilecek durumdadır.
Çıkar ve Baskı Grupları	Vatandaşların isteklerini, düşüncelerini, taleplerini mahalli idare birimlerine iletmektedir. Vatandaş ve katılımcı bütçeleme uygulamasındaki süreçte arabuluculuk yapmaktadır.

Kaynak: Özen, Yaşa ve Demirhan, 2015, s. 1299.

Katılımcı bütçeleme uygulamasındaki aktörlerden en önemlisi mahalli idareler birimidir. Mahalli idareler, düşük bütçeli vatandaşlara ihtiyaçları olan kamu hizmetlerini ulaştırmak ve vatandaşların politik ile sosyal bakış açılarının geliştireceklerine inanmaktadır. Tablo1’de ikinci önemli aktör olan vatandaşlar, katılımcı bütçeleme sayesinde aktif, eleştirel, katılımcı bilinçli vatandaşlar oluşturmaktadır(Gürneş, 2010, s. 52-54).

Çıkar ve baskı grupları açısından incelediğimiz zaman; sivil toplum örgütleri vatandaşların sesini duyurmak ve vatandaşları güçlendirmek açısından önemlidir. Çıkar ve baskı grubu olan medya kuruluşları, halkı bilgilendirmek ve toplantının olacağı zamanı ve yeri bildirme açısından önemi büyüktür (Gürneş, 2010, s. 52-54).

Katılımcı bütçeleme uygulamasında sürece katılan aktörleri incelediğimiz zaman; öncelikle en büyük görev mahalli idarelere düşmektedir. Vatandaşa güven duygusunu vererek bu süreci başlatıp bütçelemeyi en doğru şekilde yerine getirmelidir.

2.3. Katılımcı Bütçeleme Uygulamasının Amacı ve Önemi

Katılımcı bütçeleme yaklaşımında hedef toplum ve hükümet arasındaki birliği sağlamaktır. Katılımcı bütçelemelerde, vatandaş ve devleti birbirine yaklaştırarak, ortak bir bütçe tahsisinde karar verilmesi demokratik sürece katkı sağlamaktadır.

Katılımcı bütçeleme, yerel kaynakların daha iyi kullanılmasının sağlanması, vatandaş ve hükümet arasında güven duygusunun oluşturulması, hesap verilebilirlik ve şeffaflığın sağlanması hükümetlerin denetlenebilir hale getirilmesi açısından Bu amaçlara baktığımız zaman sosyal bağları güçlendirmek, vatandaş katılımını teşvik etmek, hem hükümetin hem de vatandaşın isteklerinin göze önüne alınması bu uygulamanın yapıyor olmasının en önemli sebepleridir (Gergerlioğlu ve Dibo, 2017, s. 1143,1144).

Bütçelemelerde katılımın rolünü ve önemini anlamak önemlidir. Çünkü katılımcı bütçeleme ile hesap verilebilirliğin gelişmesi sayesinde bürokrasinin performansının arttığı görülmektedir (Moynihan, 2007, s. 56,57).

Katılımın bütçeleme içerisinde ne amaçla yapıldığını anlamayabilmek de önemlidir. Demokratik bir süreç olan bütçelemenin katılım ile sağlıklı sonuçlar alabilmektedir. Katılım net sonuçlar çerçevesinde belirsizliği ortadan kaldırmaktadır (Moynihan, 2007, s. 56,57).

Katılımcı bütçelemenin amaçları 3 maddede toplayacak olursak; vatandaşın bilgilendirilmesi ve daha etkin bir katılımın sağlanması, adaletin ve kaynak tahsisinin etkin bir şekilde yapılması, yerel yönetimin yeniden yapılanmasıdır. Yerel yönetimlerin hizmet amacıyla hareket etmeleri demokrasinin daha sağlam bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır (Durak, 2017, s. 82,83).

2.4. Katılımcı Bütçelemenin Risk ve Avantajları

Katılımcı bütçeleme uygulamasını incelediğimiz zaman, bu uygulamanın olumlu ve olumsuz yönleri olduğunu görebilmekteyiz. Katılımcı bütçelemenin risklerini incelediğimiz zaman, uygulamanın yapıldığı bölgede verilerin güncel olması gerekmektedir (SQW, CEA ve Geoff Fordham Associates, 2011, s. 152).

Veriler sık sık güncelleştirilmez ise alınacak karar ve etkilerde yanlış bir sonuç çıkarılabilir. Örneğin; nüfus sayımının her sene düzenli bir şekilde yapılması, uygulamaya katılacak kapasitenin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır (SQW, Cambridge Economic Associates ve Geoff Fordham Associates, 2011, s. 152). Katılımcı bütçelemenin önemli olan bir riski ise, iyi bir yönetim olmazsa uygulama amacına ulaşamaz. Katılımcı bütçeleme, idarenin yönetimini bir makineye dönüştürmek için değil, vatandaşlar ile bir bağlantı kurma aracı olarak görülmelidir. İdare de katılımcı olup, ortak bir düşünce oluşturulmalıdır (Ganuza ve Baiocchi, 2010, s. 8,9).

Katılımcı bütçelemenin avantajları açısından baktığımız zaman, dört temel prensibin öne çıktığını görmekteyiz. Bu prensipler; halkın sesi, oy kullanabilme, sosyal adalet ve gözetimdir. Hükümet ve vatandaşlar her bir prensibi katılımcı bütçeleme uygulamasının merkezi haline getirmişlerdir. Katılımcı bütçeleme ile yerel yönetimin daha adaletli ve vatandaş odaklı olduğunu söylenebilir (Wampler, 2012, s. 12). Katılımcı bütçeleme sisteminin tekrarlanabilir olması büyük bir avantajdır. Çünkü sürekli değişen, gelişen bir toplumda bütçe sisteminin, halkın görüşlerinin aynı kalması beklenemez. Yerel yönetimlerin vatandaşlara açık bir alanda, baskı altına almadan

görüş alınarak yapılıyor olması halk için büyük bir avantaj sağlamaktadır. Katılımcı bütçeleme ile yerel yönetimler vatandaşların isteklerine cevap verebiliyor olması, uygulamanın yapıldığı bölgenin gelişmesi ve ilerleyebilmesi açısından büyük bir avantaj sağlamaktadır (Gilman, 2012, s. 2).

3. DÜNYADA KATILIMCI BÜTÇELEMENİN UYGULANDIĞI BAZI ÜLKELER VE TÜRKİYE’DE KATILIMCI BÜTÇELEME

Katılımcı bütçeleme uygulamasını daha iyi anlayabilmemiz için katılımcı bütçelemeyi uygulayan ülkelere bakmamız gerekmektedir. Bu ülkelerin katılımcı bütçeleme uygulamasını nasıl uyguladığı, ne yöntemler izlediği bizim anlamamız açısından daha verimli olacaktır.

3.1.Dünyada Katılımcı Bütçelemenin Uygulandığı Bazı Ülkeler

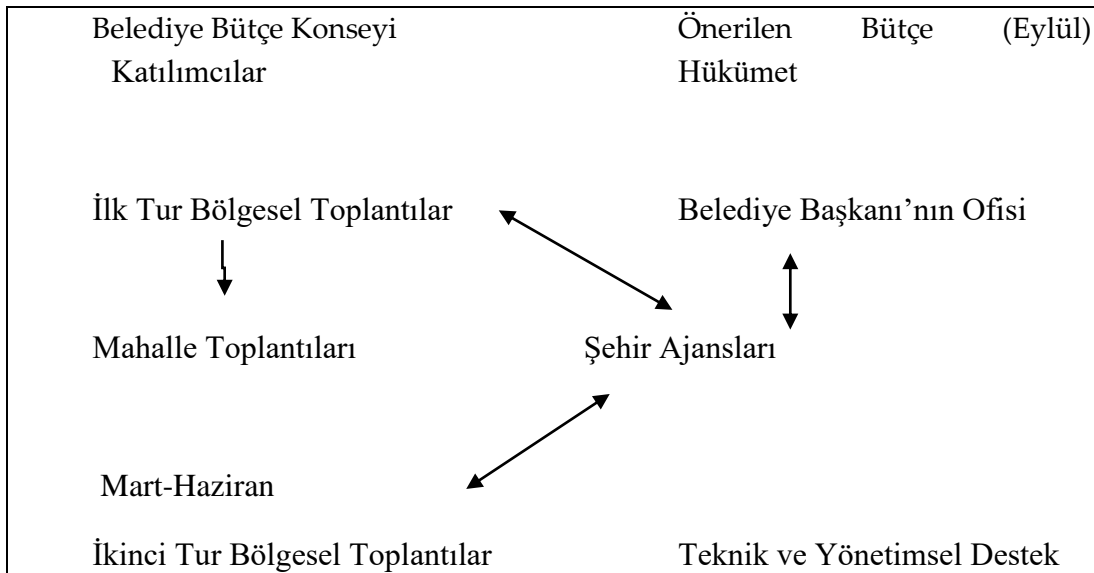
Dünyada katılımcı bütçeleme sistemi Porto Alegre şehrinde başlamıştır. Bu yeni sistemin uygulanış biçimi ve sonuçlarından sonra birçok yerel yönetim uygulamayı örnek almıştır.

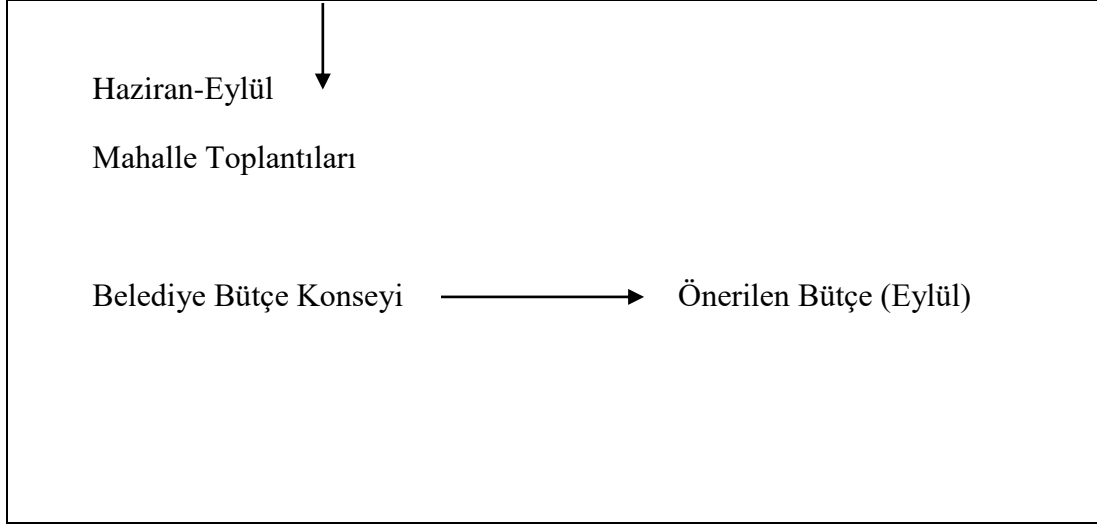
3.1.1.Katılımcı Bütçelemenin Doğduğu Yer: Porto Alegre, Brezilya

Katılımcı bütçeleme, Porto Alegre’de 1989 senesinde ortaya çıkmıştır. Brezilya, Porto Alegre’nin o süreçteki Belediye Başkanı Oliva Durta olup, onun yönetiminde katılımcı bütçeleme uygulaması başlatılmıştır. 1989 senesinde fikir olarak meydana gelen katılımcı bütçeleme, 1990 senesinde fiilen uygulanmaya başlanmıştır. Süreç üç madde üzerinde işlemeye başlamıştır; halk katılımı, halk planlaması ve halk denetimidir (Yalçın, 2015, s. 317).

Porto Alegre bölgesinde, politikaya olan güvensizliğin arttığı gözlenmiştir. Bu güvensizliğin artmasının sebebi, siyasi iktidarsızlığın kurumlar üzerinde de kendini göstermeye başlamış olmasıdır. İzlenen politikaların sosyal ve ekonomik gerçeklikten uzak duruş göstermesi bölge halkını rahatsız etmesine sebep olmuştur. Porto Alegre’de bu düzene karşı bir değişim 1989 senesinde Olivia Durta’nın belediye başkanı olarak göreve gelmesiyle başlatılıyor. 1989 yılına kadar belediye yönetimde, şeffaflık olmadığı daha çok yolsuzluk olduğunu söylenmektedir (Bruce, 2004, s. 63-65).

Şekil 1: Porto Alegre’de katılımcı bütçeleme süreci

Kaynak: Wampler, 2000, s. 9.

Porto Alegre bölgesinde katılımcı bütçeleme uygulamasında, her yıl bölgede düzenli olarak 2 tur şeklinde kurul toplanmaktadır. Porto Alegre kendinde katılımcı bütçelemenin uygulanmaya başlandığı tarih itibari ile 2005 senesine kadar ki katılım sayısının gün geçtikçe bir artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

Tablo 2: Katılımcı bütçeleme uygulamasına Porto Alegre kentinde katılan kişi sayısı (1998- 2005)

Yıl	Kişi Sayısı
1990	628
1991	3.086
1992	6.168
1993	6.975
1994	8.011
1995	8.495
1996	7.653
1997	11.075
1998	11.970
1999	14.776
2000	14.408
2001	16.612
2002	17.241

2003	14.985
2004	13.337
2005	14.372

Kaynak: Fedozzi, 2007, s. 23'den akt., Friant, 2017, s. 18.

Katılımcı bütçelemenin uygulanmaya başladığı 1990 senesinde 628 kişilik bir katılım olduğu; sadece 1 sene sonraki katılım sayısının 3.086 kişiye çıkması bu sistemdeki artışı göstermektedir. Tablo 2'de de Dünya Banka'sının verilerinden oluşturulan 1990-2005 arasındaki katılan kişilerin sayılarının artışı görülmektedir.

3.1.2. İngiltere' de Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

İngiltere'deki katılımcı bütçelemenin tarihsel gelişimini incelediğimiz zaman en önemli gelişimi aslında 1215 senesinde İngiltere'de imzalanan Magna Carta Libertatum'dur. Bu imzalanan belgede; Kralın mali yetkilerine sınırlandırılma getirilip, halkın isteği dışında vergi alınmama gerektiği belgeye eklenmiştir. Halkın en büyük sıkıntısını çektiği konu olan bürokratların hakimiyeti, bütçe üzerinde vatandaşların istediği bir biçimde verimlilik alabilmesi amacı ile sınırlandırılmıştır (Çobanoğulları ve Yereli, 2017, s. 122).

Katılımcı Bütçeleme İngiltere'de öncelikle Salford şehrinde uygulanılmaya başlanmıştır. 2003 senesinin Temmuz ayında Salford şehrinde vatandaşların önerilerini dinlemek için grup toplantısı yapılmıştır. Aynı zamanda diğer yerel bölgelerde katılımcı bütçeleme sistemine uyumlu olduğu için katılımcı bütçeleme sistemine ilgi göstermeye başlamıştır. Katılımcı bütçelemenin demokratikleşme süreciyle uyumlu olup, yerel yönetimlerin öneminin artması da sistemi daha uygulanabilir olduğunu göstermiştir (The PBunit Making People Count, 2010, s. 16).

Katılımcı bütçeleme uygulaması bir ülkeden başka bir ülkeye göre uygulamasında farklılık gösterebilmektedir. Katılımcı bütçelemenin İngiltere'de uygulanış biçimi de farklılık göstermektedir. İngiltere'nin Salford kentindeki meclis, yedi aşamadan oluşan bir bütçe matrisi oluşturmak istemişlerdir. Bu yedi madde (Ergen, 2012:326,327);

1. Kent için yapılacak olan yatırımlara bir finansman bulunması,
2. Katılımcı bütçelemenin uygulanacağı bölgenin veya semtin önceliklerinin belirlenmesi,
3. Kentin öncelikleriyle beraber belediyenin de önceliklerinin incelenmesi,
4. Yerel bölgenin nüfusunun planlanması,
5. İhtiyaç önceliklerinin belirlenmesi,
6. Bütçe taslağının oluşturulması,
7. Öncelik verilecek olan projeler için kaynak tahsisinin hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi, şeklindedir.

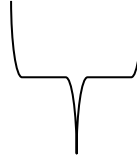
3.1.3.Fransa’da Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

Katılımcı bütçeleme sistemi Fransa’da 2014 senesinde dünyanın en büyük şehirlerinden biri olan Paris’te başlamıştır. Belediye başkanı olarak seçilen Anne Hidalgo, seçimlerden birkaç ay sonra katılımcı bütçeleme sisteminin uygulanabilirliğine dair uygulamalar başlatmıştır. 2014-2020 yılları arasında belediye, katılımcı bütçeleme için harcayacakları 500 milyon euroluk bir sermaye ayırmışlardır (Şehrin sermaye fonunun yaklaşık %5’i civarı) (Carlson, 2017).

2014 senesinde Fransa’ya baktığımız zaman sadece dört farklı yerde katılımcı bütçelemenin uygulandığı görülürken; 2018 senesinde yüzden farklı uygulamanın işlerlik kazandığı görülmektedir. Fransa’da katılımcı bütçeleme ile ilgili tutum; “Demokrasiyi demokratikleştirmek” şeklinde ifade edilmektedir (Dias, 2018:373).

Şekil 2: Fransa’da katılımcı bütçeleme sistemi: Morsang- sur- Orge

Kent Konseyleri	Belediye
1.Toplantı: Projeler ile ilgili sunum, değerlendirmeler ve tartışmalar	1.Toplantı: Projeler ile ilgili sunum, değerlendirmeler ve tartışmalar
2.Toplantı: Projeler ile ilgili öneriler	2.Toplantı: Projeler hakkında öneriler
Tekniksel Açıdan Değerlendirmeler	Tekniksel Açıdan Değerlendirmeler
3.Toplantı: Projeler ile ilgili son seçimler ve değerlendirmeler	3.Toplantı: Projeler ile ilgili son değerlendirmeler ve seçimler

Belediye Meclisi: Tematik projeler ile ilgili kent konseyleri ile birlikte bütçe oylaması
Tahaattütler: Ayda bir kez toplantı yapılması, projelerin takip edilmesi.

Kaynak: Drouault, 2006, s. 75.

Fransa’da katılımcı bütçeleme doğrultusunda vatandaşların katılımını belirleyen, halkı katılıma çekip fikrinin alındığı olay ve durumlar olmuştur (Paris Budget Paricipatif, 2014).

3.1.4.Almanya’da Katılımcı Bütçeleme Uygulaması

Almanya’da katılımcı bütçeleme uygulamasının tarihe baktığımız zaman, 1990’lı senelere dayandığını söyleyebiliriz. İlk uygulandığı yerel yönetim yerlerinin isimlerine baktığımız zaman; Vlotho, Hilden, Hamm, Emsdetten gibi orta ölçekli belediyelerde başlamıştır (Geissel, 2009, s. 54).

Zamanla ilerleyen bu yeni sistem Almanya’da 2007 senesinde ilgili bölgelerdeki vatandaşların %2’si bir yenilik olarak benimsemiş, kullanmaya başlamışlardır (Geissel, 2009, s. 54).

Katılımcı bütçeleme anlayışını Almanya’da üç aşama halinde uygulandığını görebilmekteyiz. Almanya’da uygulanan bu bütçeleme sisteminin ilk aşaması belediye idaresinin bütçe oluşumu ile ilgili bilgi vermesi ile başlamaktadır. İkinci aşama ise, belediye vatandaşları bütçe sistemi hakkında görüş bildirmesi için görüş bildirmeye davet etmektedir. Üçüncü aşamada ise, vatandaşlar tarafından belirtilen görüşlerde en fazla orta çıkan görüşler belirlenir. Belirlenen bu görüşler, belediye meclisinde tartışılır, varılacak olan ortak görüşe göre ya uygulamaya konulur ya da reddedilmektedir (Gerlit, Dapp ve Krcmar, 2017, s. 263).

Almanya’nın birçok belediyesinde, yerel idaresinde, katılımcı bütçeleme uygulanmaktadır. Katılımcı bütçelemenin en çok uygulandığı bölge Berlin- Lichtenberg’tir. Berlin Lichtenberg’de 2007 senesinde bölgenin ilk yerel bütçesi kurulmuştur. Burada uygulanan model Almanya’nın diğer projelerinde uygulanan katılımcı bütçeleme uygulaması ile benzerlik göstermektedir.

Lichtenberg’te uygulanan bütçeleme de 4 komite (ekip) kurulmuştur. Bu komiteler (Franzke, 2010: 17,18);

1. Proje yönetim ekibi, iç koordinasyon olarak görev yapmakta olup, ilçe idaresinin kişisel ve mali hizmetleriyle ilgilenmektedir.
2. Yönlendirme komitesi, 7 kişiden oluşan bir komitedir. İlçe idaresinden 3 kişi ve meclis grubunu temsil eden 4 kişiden oluşmaktadır. Gelen talepler doğrultusunda, projelere oybirliği ile karar verilerler.
3. Proje ekibi, tüm yaş grubuna, meslek dallarına uygun bir biçimde vatandaşı temsil edenlerden oluşan komite grubudur.
4. Editör ekibi, sürecin yazı işini, sivil toplum örgütlerinden destek alarak yapabilen ekiptir.

3.2.Türkiye’de Katılımcı Bütçeleme Sistemi

Dünyanın birçok yerel yönetim bölgesinde uygulanan katılımcı bütçeleme sistemi Türkiye’de de uygulanmaktadır. Türkiye’deki uygulama zamanına baktığımız zaman katılımcı bütçeleme sistemine yönelik yapılan ilk çalışmalar 2007 senesine dayanmaktadır. “Yerel Yönetim Reformuna Destek Projesi” 2007 senesinde belirlenen bazı pilot bölgelerde çalışmaları başlatılmış ve UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) mali olarak destek vermiştir (Sakinç ve Bursalıoğlu, 2014, s. 8).

Türkiye’de katılımcılığı ilk kez duyuran “Yerel Yönetim Reformu Destek Projesi” ülkemize ilk geldiği sene pilot il olarak seçilen belediye; Çanakkale Belediyesidir. Katılımcı bütçeleme uygulaması Çanakkale Belediyesi Fevzipaşa Mahallesi’nde sistemle tanışılmıştır. İlk defa tanışılan

bu sistemde ilk önce o mahallede yaşayan 16 yaş üstü vatandaşlara belirlenen altı hizmetten hangilerine öncelik verilmesi gerektiğine dair oylama yapılmıştır(Yalçın, 2015, s. 322).

Tablo 3’de hangi grupların katılıma katkısı olduğu, ne şekilde katılıma destek verdikleri görülmektedir. Katılımcılığın belirlenmesinde toplamda elli anket, 1 çalıştay yapılmış ve 2 tanesi mahalli ile olmak üzere 6 tane odak grup toplantısı yapılmıştır. 15 tane mahalli sakinleriyle birlikte bireysel görüşmeler yapılmıştır (Uysal, 2013, s. 142).

Tablo 3’deki sonuçları çıkarırken bireysel görüşmelerde ve odak grup toplantılarında tartışılan ana konunun sonuca çıkarılması için sorulan sorular;

- “Çanakkale’de mekansal ayrışma/dışlanma olduğunu düşünüyor musunuz?
- Zafer Meydanı ve Büyük Camii Sokak yenilendiğinde mahalleye katkısı olur mu?
- Zafer Meydanı ve çevresine yeni bir işlev vermek mümkün müdür?
- Zafer Meydanı ve çevresinin en önemli sorunları nelerdir?
- Zafer Meydanı ve çevresi için nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?
- Zafer Meydanı’nı, Fevzipaşa Mahallesi’nin bir parçası olarak görüyor musunuz? ” olmuştur.

Tablo 3: Çanakkale Belediyesi Fevzipaşa Mahallesi’nde katılımcılar ve katılım teknikleri

Katılımcılar	Odak Grup Toplantısı	Anket	Bireysel Görüşmeler	Çalıştay
1.)Mahalle sakinleri	X	X	X	X
2.)Çalışanlar ve esnaf	X	X		X
3.)STK ve meslek odaları	X	-	X	X
4.)Özel Sektör	X	-	X	X
5.)Kamu kurumları	X	-	X	X
6.)Kentliler	-	-		X

Kaynak: Uysal, 2013, s. 142.

3.2.1.Türkiye’de Katılımcı Bütçelemeye Yönetlik Uygulamalar

Türkiye’de katılımcı bütçeleme sistemine kesin bir geçiş gözlenmemektedir. Lakin Türkiye’yi bu sisteme doğru götüren kanunlar, uygulamalar ve projeler olmuştur. Ülkemizin bu sistemle tanışmasını ve benimsemesini sağlayacak nitelikte birtakım çalışmalar bulunmaktadır.

1. Yerel Gündem 21: Dünya'daki bilinen adı ile "Gündem 21", 1992 senesinden beri binlerce kente uygulanmakta olan bir programdır. Bu programın ulusal düzeydeki amaçları, hızlı bir şekilde artan yoksulluk, eşitsizlik, cehalet, hastalıklarla mücadele çerçevesinde düzenlenmiştir. Finansman politikalarını, yerinden yönetim anlayışı çerçevesinde vatandaşların katılımları doğrultusunda uygulanması gerekmektedir (Emrealp, 2005, s. 11,12).

Yerel Gündem 21, sürdürülebilir kalkınma doğrultusunda, planların kısa dönem yerine uzun dönemde çözüm odaklı olan, vatandaş katılımını destekleyen bir süreci oluşturmaktadır (Emrealp, 2005, s.11,12).

Türkiye'de Yerel Gündem 21, 1997 senesinin sonlarına doğru başlamıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) desteği ile "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi" projesi ile başlamıştır. 1997-1999 seneleri arasında uygulanan bu proje 1999 yılının Aralık ayında tamamlanmıştır. Başarılı bir şekilde ülkemizde uygulanan bu projeye Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ikinci aşama için ülkemizi desteklemiştir. İkinci aşaması 2020 senesinin Ocak ayında uygulanmaya başlanmıştır. "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" adı ile başlayan bu proje, Türkiye'de elliden fazla yerel yönetimlerin bu proje geçmesi ile proje niteliğini kaybedip uzun vadede bir programa dönüştürülmüştür. T.C. İçişleri Bakanlığı, Yerel Gündem 21'i desteklediğini belirten ve karşısındaki güçlükleri aşmak amacı ile "19 Mart 1998 ile 7 Kasım 2000" tarihlerinde genelgeler yayınlamıştır (Emrealp, 2005, s. 27-29).

2. TUSENET- TUSELOG Projeleri: TUSENET Projesi, Belediye Ortaklık Ağları Projesi adı ile de geçen proje, Türkiye- İsveç arasında kurulmuş olan yerel yönetim ortaklığıdır. TUSENET Projesinin asıl amacı, Türkiye'nin yerel yönetimlerini geliştirmektir (Yerelde Avrupa Birliği, 2019).

TUSENET Projesi 2006- 2011 seneleri arasını kapsamaktadır. Türkiye bu projeye 23 yerel yönetimle katılmış olup, İsveç 6 yerel yönetim ile katkı sağlamıştır. Proje iki ülke arasında seçilen pilot illerin birbirleriyle etkileşim sağlayarak hem belediyelerine fayda sağlayabilmek hem de aralarında bir dostluk oluşumunu sağlamıştır. İsveç'e ait yerel yönetimler kendi bölgelerindeki katılımcılığı, katılımcı bütçeleme sistemini tanıtmışlardır (Yerelde Avrupa Birliği, 2019).

TUSENET'in başarılı bir şekilde sonuçlandırılması devamı niteliğinde olan TUSELOG Projesini meydana getirmiştir. Proje 2011- 2015 seneleri arasını kapsamaktadır.

Türk- İsveç ortaklığında gelişen bu proje, Türkiye Belediyeler Birliği ile İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği (SALAR) işbirliği ile hizmet veren bir projedir (TUSELOG). TUSELOG Projesi belirli alanları kapsamaktadır. Proje neticesinde bu alanları sıralarsak (TUSELOG);

- Kadın- Erkek Eşitliği,
- Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik,
- Sürdürülebilir Kalkınma,
- Verimli bir hizmet sunumudur.

3. Kent Konseyleri: Katılımcı bütçeleme için atılan en önemli adım kent konseylerinin kurulmasıdır. 5393 sayılı Belediye Kanunumuzun 76. Maddesi kent konseylerinin tanımını yapmış ve öneminden bahsetmiştir. Kent konseylerinin amaçlarını belirten, Kent Konseyi Yönetmeliği 1.Maddesi: “*Bu yönetmeliğin amacı; kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esasların düzenlemektir.*” Kent konseylerinin genel amaçlarından bahsetmiştir(Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006).

Türkiye’de kurulmuş olan “Türkiye Kent Konseyleri Birliği”, 13 Şubat 2010 senesinde, 58 kentin katılımı ile ev sahipliğini Bursa’nın yaptığı bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantının amacı, TKKB’ne üye kentlerin dayanışma, birlik içerisinde olduklarını benimset-mektir. Kent Konseyleri, birer “Sivil Toplum Ağı” niteliğindedir (Soygüzel, 2015: 68- 72).

4.KIRIKKALE HALKININ KATILIMCI BÜTÇELEME FARKINDALIĞINA DAİR SAHA ARAŞTIRMASI

Araştırmada Kırıkkale’de yaşayan halkın katılımcılık ve katılımcı bütçeleme hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğunu belirlenmektedir. Katılımcı bütçelemeye dair sorularda bu sistemin ne kadar farkında olduklarına bakılmak istenmiştir.

Kırıkkale halkının vereceği cevaplar ile temel 2 hedefe ulaşmak istenmiştir. Bunlardan ilki Kırıkkale halkının katılımcı bütçeleme sistemini bilip bilmediği, ikincisi ise katılımcı bütçeleme sisteminin uygulanmasını isteyip istemeyecekleridir.

Çalışmanın küresel çapta birçok yerel yönetimin uyguladığı bütçe sistemi üzerine ilk defa Kırıkkale halkına yönelik yapılan bir araştırma olması da önem arz etmektedir. Araştırmanın önemli olmasının başka bir sebebi, yerel yönetimler vatandaşlara karşı sorumluluk taşımaktadırlar. Vatandaşlarında belediyelerden talep edebilecekleri hakları bulunmaktadır. Birbirlerine karşı sorumluluk ve haklarının farkındalığının tespiti açısından da önemlidir. Katılımcı bütçelemeye dair bu araştırmanın amacı, Kırıkkale halkının sahip olduğu yerel yönetimin, uygulayabileceği yeni bir bütçe sistemine karşı bilinçlilik düzeyinin incelenmesidir

4.1.Veri ve Yöntem

Araştırmanın veri setini Kırıkkale ilinde yaşayan 100 kişilik bir halk oluşturmaktadır. Karışık bir şekilde uygulanan bu araştırma da her yaştan belirli sayıda kişiler baz alınarak anket uygulanmıştır. Veri toplama süreci tamamlandıktan sonra, verilerin analizi yapılmaktadır. Anketler eksiksiz ve istenilen sayıda toplanmıştır. 100 kişinin katıldığı ankette veri analizinde (%100)’ü analiz sırasında değerlendirilmiştir.Verilerin analiz yönteminde Independent Samples T-Test ve Anova yöntemleri seçilmiştir. SPSS programı kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır.

Independent Samples T-Test (Bağımsız Örneklemeler için T-TEST) yöntemi, belirlenen bir örneklem grubunun ortalamasının, belirlenen değerden farklı bir değere sahip olup olmadığını tanımlama için kullanılmaktadır. Bağımsız değişken kategorilere ayrılmış durumda olmak zorundadır. Independent Samples T-Test çok yaygın bir biçimde kullanılan analiz türüdür. Bu

analiz türünün uygulanabilmesi için, grupların normal dağılıma sahip olmaları gerektiği, grup içindeki kişilerin bağımsız olması gerekmektedir. İki aritmetik ortalamanın arasındaki farkı test etmek için kullanılmaktadır.

Anova (Tek yönlü varyans analizi), ikiden fazla seçilen grupların ortalamaları eğer birbirinden farklı olup olmadığını test etmek istiyorsak bu yöntem kullanılmaktadır. T-Testte olduğu gibi bu analiz türünde de varyansların eşitliği önem arz etmektedir.

Değişkenlerin işlenmesi için; cinsiyete dayalı analizde Independent Samples T-Test yöntemi kullanılmıştır. Medeni durumun analizinde Samples T-Test yöntemi kullanılmıştır. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyrelilik sorusunun analizinde T-Test yöntemi kullanılmıştır. Yaş durumunun tespitinde Anova analiz yöntemi kullanılmıştır.

4.2. Analiz Sonuçları

Katılımcı bütçelemeyi kavrayabilmek için öncelikle bizim kelimenin kökekinde de olan “Katılımcı” ifadesini bilmemiz gerekmektedir. Bu yüzden bireylerin önce bu kelimeye aşina olmaları, katılımcılığın tanımını ve faydalarını öğrenmeleri gerekmektedir. Bireyler katılımcı kavramını bildikleri sürece katılımcı bütçelemeyi öğrenmeleri ve bilmeleri kolay olacaktır. Katılımcı bütçeleme farkındalığını yaratabilmemiz için öncelikle katılımcılığın farkındalığını yaratmamız gerekmektedir. Kırıkkale halkına yapılan anketimizin analizinde kullanılan Independent Samples T-Test sonucunda 65 ve 65+ yaş grubumuz da farkındalık tespit edilmiştir.

Kırıkkale halkına yapılan anketimizde, verilerimizin yorumlanmasında yaş unsurunun etkili mi yoksa önemsiz mi olduğuna bakabilmek için verilerimiz ANOVA yöntemi ile analiz edilmiştir. 18-34, 35-64 ve 65+ olması üzere 3 ayrı seçeneğe anketimizde yer verilmiştir.

H_0 : Katılımcı bütçelemenin analizini yaparken yaş unsuru önemli bir etken değildir.

H_1 : Katılımcı bütçelemenin analizini yaparken 18-34 yaş önemli bir etkidir.

H_2 : Katılımcı bütçelemenin analizini yaparken 35-64 yaş önemli bir etkidir.

H_3 : Katılımcı bütçelemenin analizini yaparken 65 ve 65+ yaş önemli bir etkidir.

ANOVA

Tablo 4: Kırıkkale Halkına Yönelik Yapılan Ankette Yaş Analizi

Çoklu Karşılaştırmalar

(I) Yaş	(j) Yaş	Ortalama Fark (I-J)	Standart Sapma Hatası	Anlamlılık	En Düşük Sınır	En Yüksek Sınır
18-34	35-64	1,17787	,77329	,393	-,7064	3,0621
	65+	-1,20784	,86741	,501	-3,3214	,9057
35-64	18-34	-1,17787	,77329	,393	-3,0621	,7064

	65+	-2,38571	,96254	,045**	-4,7311	-,0433
65+	18-34	1,20784	,86741	,501	-,9057	3,3214
	35-64	2,38571	,96254	0,45**	,0403	4,7311

Katılımcı bütçeleme farkındalığına dair Kırıkkale halkına yapılan anketimizde belirli yaş aralıklarından kendilerine uygun olan yaş aralığını seçmeleri istenmiştir. ANOVA analiz yöntemi ile sonuçları analiz edilmiştir. Yapılan analizimiz neticesinde katılımcı bütçelemeye dair farkındalığın 65 ve 65+ yaş üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. %95 güven aralığında 65 ve 65+ yaş üzerinin sig. değerinin 0,45 çıktığı gözlemlenmiştir. Sig.,045 < ,05 olduğu için gruplar arasında anlamlı bir fark vardır analizi yapılabilmektedir.

Yapılan analiz sonucunda H₃ varsayımının geçerli olduğu tespitine varılmıştır. Anket sonuçlarında değişkenler arasında 65 ve 65+ yaş üstünün anlamlı bir farkındalığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada katılımcı bütçeleme sistemini tanımlayacak nitelikte olan anket soruları sorulmuştur. Kırıkkale halkının verdiği cevaplar neticesine bütçeleme sürecine dahil olmak istediklerinin tespiti yapılmıştır. Belediyenin bütçeleme sürecinde görüş bildirmek isteyen vatandaşlar, görüşlerini bildirecek bir uygulama istemektedir. Yapılan Independent Samples T-Test ve ANOVA analizleri sonucunda 65 ve 65+ yaş üstü vatandaşlarımızın farkındalığı ortaya çıkarılmıştır. 65 ve 65+ yaş grubumuzun yanı sıra gençleri en başta eğitmeleri ve farkındalıklarını arttırmaya yönelik programlar düzenlenmelidir. Katılımcı bütçeleme tanıtımı, ortaokul itibari ile ders olarak gerekse seminerler aracılığı ile bölge bilinçlendirilmelidir.

SONUÇ

Yerel yönetimlerin vatandaşların isteklerine yönelik hizmet vermek için, vatandaşın talepleri doğrultusunda bütçe oluşturmalarına “Katılımcı Bütçeleme” denilmektedir. Katılımcı bütçeleme sistemi, halkı bütçe oluşum sürecinde yönetime karşı düşüncelerini, isteklerini ve ihtiyaçlarını söyleyebildikleri bir uygulamadır. Yeni bir sistem olan katılımcı bütçeleme, vatandaş odaklı olması nedeni ile demokratik bir gelişimdir.

Katılımcı bütçeleme sisteminin, halkın ihtiyaçları doğrultusunda hizmet vermesi mali konularda tasarruf etmesini sağlamaktadır. Belediyenin harcamalarını kentin ihtiyaçları doğrultusunda yapması, kaynakların nasıl harcandığına dair belgelendirilmesi, katılımcı bütçeleme “Ekonomik Demokrasi” olarak adlandırılmasını sağlamıştır.

Yeni bütçe sisteminde harcamaların belgelendirilmesi, bütçe ile ilgili kayıt tutulması, belediyenin vatandaşlara karşı hesap verilebilir olmasını sağlamıştır. Vatandaş yaşadığı belediyenin bütçesinin farkında olup, nereye nasıl harcamalar yaptığını bildiği sürece belediye her zaman vatandaşa karşı şeffaf bir yönetim sergilemiş olacaktır. Katılımcı bütçeleme sayesinde belediye ile halkın arasındaki güven duygusunun oluşması, şeffaflık ve hesap verilebilir olması ile ilgilidir.

Katılımcı bütçeleme, her yerel yönetimin uygulaması gereken bir sistemdir. Katılımcı bütçeleme sisteminin hükümet ile toplum arasında bağ oluşturması, demokrasiyi güçlendiren yapının oluşmasını sağlamaktadır. Demokrasinin güçlenmesi ile birlikte adaletli bir belediye

anlayışı ortaya çıkmaktadır. Hizmet önceliği sağlanırken belirli bir gruba veya topluluğa hitap etmeyip, sistemin uygulandığı yerel yönetimdeki bütün kesimin istekleri yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Önemli olan her kesimin kendini ifade etmesi, belediyeden beklentilerini dile getirebilmesidir.

Katılımcı bütçeleme sistemini uygulanma biçimlerini etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bunlar, yerel yönetimin siyasi politikası, uygulamak istenilen bütçenin analizinin iyi bir şekilde yapıyor olması ve vatandaşların katılımcı bütçeleme sistemini tanıyıp benimsemesidir.

Anket çalışmasında Kırıkkale halkının katılımcı bütçeleme uygulamasının farkındalığına dair analiz yapılmıştır. Analizin sonucunda Kırıkkale halkının katılımcı bütçeleme uygulamasına dair farkındalıkları olmadığı sadece 65 ve 65+ yaş üstünde farkındalığın olduğu tespit edilmiştir. Geri kalan soruların analizi ile birlikte Kırıkkale’de farkındalığın olmadığı lakin halkın bu sisteme karşı olumlu düşüncelerinin olduğu gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Belediye Kanunu (2005, Temmuz 3), **Resmi Gazete** (Sayı: 5393), Madde 76.
- Bruce, Iain, *Porto Alegre: The City Budget The Porto Alegre Alternative Direct Democracy in Action*, Pluto Press, England, 2004, (Erişim), <https://www.amazon.com/Porto-Alegre-Alternative-Democracy-International/dp/074532097X>, 06.10.2020.
- Büyükşehir Belediye Kanunu (2004, 10 Temmuz), **Resmi Gazete**(Sayı: 5216), Madde 7/v.
- Carlson, Jake, “Expanding The Imagination of Democracy: PB in Paris”, *Participatory Budgeting Project*, 13 June 2017, (Erişim) <https://www.participatorybudgeting.org/pbparis/>, 4 Nisan 2020.
- Çakır, Sema, Kayalidere, Gül, “Katılımcı Bütçeleme ve Kent Konseylerinde Katılımcı Bütçe Algısı: Manisa Yunusemre Belediyesi Kent Konseyi Örneği.”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 3, 2018, s.941- 960.
- Çalçalı, Önder, “Kamu Ekonomisi Teorisinde Yerelleşme Rasyoneli ve Kuşaklar Arası Mali Federalizm Teorilerinin Karşılaştırması”, *Uluslar arası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 2018, s.21- 42.
- Çobanoğulları, Gökhan, Yerelli, Ahmet Burçin, “Katılımcı Demokrasi ve Bütçeleme”, *Sosyoekonomi*, Cilt 31, Sayı 25, 2017, s.109- 126.
- Demirkaya, **İbrahim Doğukan**, “*Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme: Türkiye Modeli*”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.
- Dias, Nelson, “Hope For Democracy 30 Years of Participatory Budgeting Worldwide”, *A Third Wave of Participatory Budgeting in France*, 2018, (Erişim) https://www.oficina.org.pt/uploads/7/0/6/1/70619115/hope_for_democracy_-_digital.pdf, 13 Eylül 2020.
- Durak, Burcu, “Yerel Yönetimlerde Demokrasinin Yapı Taşı: Katılımcı Bütçeleme”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Volume 9, Issue 1, s.78- 92.
- Ergen, Zuhale, “Yönetimden Yönetişime: Katılımcı Bütçeleme Modeli”, *Maliye Dergisi*, Sayı 163,2012, s.316- 334.

- Emrealp, Sadun, *Türkiye Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı*, Birmat Matbaası, İstanbul, Şubat 2005.
- Franzke, Jochen, “Best Practice of Participatory Budgeting in Germany- Chances and Limits”, *The EGPA Annual Conference, Study Group IV: Local Governance and Democracy*, 8-10 September 2010, France, s.2-28.
- Friant, Martin Calisco, “Sustainability From Below: Participatory Budgeting in Porto Alegre”, *Fundacion TerraSapiens*, 23 November 2017, (Erişim) file:///C:/Users/my/Downloads/CalistoFriant2017SustainabilityFromBelow%20(1).pdf, 18 Ağustos 2020.
- Ganuza, Ernesto, Baiocchi, Gianpolo, “The Power of Ambiguity: How Participatory Budgeting Travels The Globe”, *Journal of Public Deliberation*, Volume 2, Issue 5, 2010, s.1- 12.
- Gilman, Hollie Russon, “Transformative Deliberations: Participatory Budgeting in The United States”, *Journal of Public Deliberation*, Volume 2, Issue 8, 2012, s.1- 20.
- Gürneş, Banu, *Belediyelerde Harcama Önceliklerinin Belirlenmesinde Katılımcı Bütçe Uygulaması: Çanakkale Beldiyesi Örneği*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Gelekçi, Cahit, “Küreselleşme- Yerelleşme İlişkisi”, *Sosyoloji Konferansları*, Sayı 32, 2005, s.263-277. (Erişim) <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/100931>, 4 Kasım 2020.
- Gergerlioğlu, Ufuk, Dibo, Mehmet, “Avrupa Ülkeleri ve Türkiye Uygulamaları Kapsamında Katılımcı Bütçeleme Yaklaşımı”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 63, Sayı 16, 2017, s.1142- 1154.
- İl Özel İdaresi Kanunu (2005, 4 Mart), *Resmi Gazete*, (Sayı:5302) Madde 65.
- İpek, Selçuk, “İdarelerarası Vergi Paylaşımına Farklı Bir Yaklaşım: Yerel Vergiler ve Vergi Uyumu”, *Mahalli İdareler Maliyesi Üzerine Yazılar*, 2010, s.31- 62.
- Karabacak Nacar, Birsen, Karabacak, Yakup, “Mali Yerelleşme Teorilerinin Temel Yerel Gelir Türlerine Bakışı”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 23, Sayı 1, 2014, s. 251- 266.
- Kamu Mali Yönetimi Kanunu (2003, 10 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 5018) Mdde 2.
- Kamu Mali Yönetimi Kanunu (2003, 10 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 5018) Madde 3/n.
- Kamu Mali Yönetimi Kanunu (2003, 10 Aralık), *Resmi Gazete*, (Sayı: 5018) Madde 8.
- Kent Konseyi Yönetmeliği, (2006, 8 Ekim), Resmi Gazete, (Sayı: 26313) Madde 1.
- Moynihan, Donald, “Citizen Participation in Budgeting Prospects for Developing Countries”, *Participatory Budgeting*, 2007, s.55-62, (Erişim) <http://documents1.worldbank.org/curated/en/635011468330986995/pdf/394980REVISED0101OFFICIAL0USE0ONLY1.pdf>, 15 Kasım 2020.
- Özen, Ahmet, Yaşa, Ayşe, Demirhan, Habib, “Katılımcı Bütçeleme Anlayışı Çerçevesinde İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2015- 2019 Stratejik Planının Değerlendirilmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 15, 2016, s. 1296- 1310.
- Paris Budget Participatif, “Cultiver Dans les Ecoles”, *PARIS*, 2014, (Erişim), https://budgetparticipatif.paris.fr/bp/jsp/site/Portal.jsp?document_id=2207&portlet_id=158, 30 Ekim 2020.

- Sakınç, Süreyya, Bursalıoğlu Aybarç, Sibel, “Bütçelemeye Demokratik Bir Değişim: Katılımcı Bütçeleme”, *Elektronik Journal of Vocational Colleges*, Cilt 4, Sayı 1, Mayıs 2014, s. 1-10.
- Soygüzel, Hasan, “Kent Konseylerinin Arasında İletişim ve İşbirliği: Türkiye Kent Konseyleri Birliği Örneği”, *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, 2015, s.63-82.
- SQW, Cambridge Economic Associates, Geoff Fordham Associates, “Communities in the driving seat: A study of participatory Budgeting in England Final Report”, Communities and Local Government, London, 2011, (Erişim) https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/6152/19932231.pdf, 5 Eylül 2020.
- Taş, Mehtap, *Katılımcı Bütçe ve Mali Yerelleşme İlişkisi: Uşak İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak, 2018.
- The PBunit Making People Count*, “Participatory Budgeting in the UK- A Toolkit Policy Development of PB in England and Wales”, January 2010, <https://pbnetwork.org.uk/wp-content/uploads/2016/02/Participatory-Budgeting-Toolkit-2010.pdf>, 20 Kasım 2020.
- Türkiye Belediyeler Birliği, Salar*, “Program Teklifi: Türk- İsveç Ortaklığı Tuselog, 2011- 2015”, 2011, (Erişim) http://projects.sklinternational.se/tuselog/files/2013/07/Tuselog_Program-Teklifi_TR.pdf, 15 Ekim 2020.
- TUSELOG*, “Belediye Ortaklıkları, Türk- İsveç Yerel Yönetim Programı”, (Erişim) <http://projects.sklinternational.se/tuselog/tr/belediye-ortakliklari/>, 10 Kasım 2020.
- Ulugöl, Sedat, *Belediye Hizmetlerinde Vatandaş Odaklı Yönetim Anlayışı Çerçevesinde Katılımcı Bütçe: Nilüfer Belediyesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2018.
- Uysal Başaran, Arzu, “Katılımcı Senaryo Tekniği Yardımıyla Tarihi Kentsel Alan İçin İyileştirme Stratejisini Belirlenmesi”, *ODTÜ Journal of Faculty Architecture*, Cilt 2, Sayı 30, 2013, s.137- 162.
- Varcan, Nezih, Taraktaş, Abdurrahman, Hacıköylü, Canatay, “Yerel Yönetimin Kavramsal Yapısı”, *Yerel Yönetimler*, 2013, (Erişim) <http://www.mku.edu.tr/files/1005-4ffd3dc1-0832-4e8f-b9e7-e6e1349a4b0b.pdf>, 2 Ekim 2020.
- Wampler, Brian, “Participatory Budgeting: Core Principles and Key Impacts”, *Journal of Public Deliberation*, Cilt 2, Sayı 8, 2012, s.1- 13
- Yalçın, Arman Zafer, “Yerel Yönetimlerde Katılımcı Bütçeleme”, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt 22, Sayı 2, 2015, s. 311- 330.
- Yılmaz, Hakkı Hakan, Emil, Ferhat, Kerimoğlu, Baki, *Yerel Yönetimler Maliyesi*, Hisar Ofset Matbaa, 2017, Ankara.